

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет біології та лісового господарства
Кафедра фізіології людини і тварин

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ
ОХОРОНИ ПРАЦІ В ХОРЕОГРАФІЇ

підготовки Бакалавра

спеціальності 024 Хореографія

освітньо-професійної програми Хореографія

Луцьк –2022

Силабус нормативного освітнього компонента «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці в хореографії» підготовки бакалавра, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність, 024 Хореографія, освітньо-професійна програма Хореографія

Розробник: Мотузюк Олександр Петрович – доцент кафедри фізіології людини і тварин Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Косаковська Л.П.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри фізіології людини і тварин

протокол № від 2022р.

Завідувачка

кафедри: (Качинська Т.В.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 02 Культура і мистецтво Спеціальність 024 Хореографія Освітньо-професійна програма Хореографія	Нормативна
		Рік навчання 3
Кількість годин/кредитів <u>90/3</u>		Семестр 6-ий
		Лекції 34 год.
		Практичні 10 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Самостійна робота 50 год.
	Консультації 6 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання українська		

II. Інформація про викладача

Мотузюк Олександр Петрович

Науковий ступінь кандидат біологічних наук

Вчене звання доцент

Посада доцент кафедри фізіології людини і тварин факультету біології та лісового господарства

Контактна інформація: телефон: 0986715842_

e-mail: Motuziuk.Oleksandr@vnu.edu.ua

Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

III. Опис дисципліни

Анотація. Початок XXI століття відзначився низкою катастроф техногенного та природного походження (аварія на АЕС Фукусіма-1, постійні лісові пожежі в засушливі періоди року, транспортні пригоди та ін.), зростанням числа соціальних небезпек, пов'язаних з економічними та політичними суперечностями, негараздами (військовий конфлікт на сході України, страйки у країнах Західної Європи, громадянські війни на Близькому Сході та ін.). Статистика свідчить про те, що рівень смертності, травматизму, аварій і катастроф в Україні набагато перевищує аналогічні показники розвинутих країн. За темпами вимирання людей Україна входить в першу десятку країн світу, а дитяча смертність в ній найвища в Європі. У такій ситуації зрозумілим є те, що кожна людина і, безперечно, людина з вищою освітою повинна усвідомлювати важливість питань безпеки життєдіяльності. Зважаючи на це, дисципліна «Безпека життєдіяльності та охорона праці» відноситься до нормативних навчальних дисциплін, яка вивчається в циклі загальної підготовки бакалаврів спеціальності 014.15 Середня освіта (Природничі науки).

Предметом дисципліни є вивчення аналізу негативного впливу різного роду небезпек на життя та здоров'я людини, а також методів, засобів і заходів захисту від них; правові та організаційні питання основ охорони праці, основи виробничої санітарії та гігієни, основи безпеки виробничих процесів, пожежна безпека.

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці в хореографії» займає провідне місце у структурно-логічній схемі підготовки фахівця за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр», оскільки є дисципліною, що використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук з філософії, біології, фізики, хімії, психології, екології, економіки, тощо і дозволяє випускнику вирішувати професійні завдання за певною спеціальністю з урахуванням ризику виникнення внутрішніх і зовнішніх небезпек, що спричиняють надзвичайні ситуації, аварії та їхніх негативних наслідків.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Безпека життєдіяльності.

2. Основи охорони праці.

Мета полягає у набутті студентом компетенції, знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці в хореографії» є:

- формування та опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо

забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятної ризику;

- набуття студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

Засвоївши дисципліну «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» майбутні бакалаври повинні володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності та охорони праці у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єктів господарювання (ОГ) в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна

Компетентності:

Загальні

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Навички здійснення безпечної діяльності.

Спеціальні

СК01. Усвідомлення ролі культури і мистецтва в розвитку суспільних взаємовідносин.

СК05. Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків для забезпечення освітнього процесу в початкових, профільних, фахових закладах освіти.

СК07. Здатність використовувати інтелектуальний потенціал, професійні знання, креативний підхід до розв'язання завдань та вирішення проблем в сфері професійної діяльності.

СК11. Здатність здійснювати репетиційну діяльність, ставити та вирішувати професійні завдання, творчо співпрацювати з учасниками творчого процесу.

СК12. Здатність використовувати принципи, методи та засоби педагогіки, сучасні методики організації та реалізації освітнього процесу, аналізувати його перебіг та результати в початкових, профільних, фахових закладах освіти.

СК13. Здатність використовувати традиційні та інноваційні методики для діагностування творчих, рухових (професійних) здібностей, їх розвитку відповідно до вікових, психолого-фізіологічних особливостей суб'єктів освітнього процесу.

СК15. Здатність застосовувати набуті виконавські навички в концертно-сценічній діяльності, підпорядковуючи їх завданням хореографічного проекту.

СК16. Здатність дотримуватись толерантності у міжособистісних стосунках, етичних і добродійних взаємовідносин у сфері виробничої діяльності.

СК17. Здатність враховувати економічні, організаційні та правові аспекти професійної діяльності.

Програмні результати навчання

ПРН03. Вільно спілкуватись державною мовою усно і письмово з професійних та ділових питань.

ПРН11. Використовувати інноваційні технології, оптимальні засоби, методики, спрямовані на удосконалення професійної діяльності, підвищення особистісного рівня володіння фахом.

ПРН12. Відшукувати необхідну інформацію, критично аналізувати і творчо переосмислювати її та застосовувати в процесі виробничої діяльності.

ПРН17. Мати навички викладання фахових дисциплін, створення необхідного методичного забезпечення і підтримки навчання здобувачів освіти.

ПРН18. Знаходити оптимальні підходи до формування та розвитку творчої особистості

ПРН19. Знаходити оптимальні виконавські прийоми для втілення хореографічного образу.

V. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек	Практичні	Сам. Роб.	Конс.	Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. «Безпека життєдіяльності»						
Категорії та поняття в безпеці життєдіяльності, таксономія небезпек	7	2	2	3		<i>ВПЗ</i> <i>УО</i> 5
Застосування ризик-орієнтованого підходу для побудови імовірнісних структурно-логічних моделей виникнення та розвитку НС	8	2		5	1	
Класифікація надзвичайних ситуацій на території України	8	2		6		
Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах	8	2		5	1	
Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	7	2	2	3		<i>ВПЗ</i> <i>УО</i> 5

Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС	7	2	2	3		<i>ВПЗ УО 5</i>
Разом за модулем 2	45	12	6	25	2	<i>ПКР 30</i>
Змістовий модуль 2. «Основи охорони праці»						
Правові та організаційні основи охорони праці. Соціальний захист потерпілих на виробництві	7	2		3	1	
Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві	8	2		5	1	
Профілактика травматизму та професійних захворювань	8	2		6	1	
Основи виробничої санітарії і гігієни праці	8	2		5	1	
Основи виробничої безпеки. Загальні вимоги безпеки. Електробезпека	7	2	2	3		<i>УО ВПЗ 5</i>
Основи пожежної безпеки на виробничих об'єктах	7	2	2	3		<i>УО ВПЗ 5</i>
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	45	12	4	25	4	<i>ПКР 30</i>
Всього годин	90	24	10	50	6	100

** Форма контролю*: Т – тести; УО – усне опитування; ВПЗ – виконання практичного завдання; ПКР – підсумкова контрольна робота*

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає таку роботу, яка виконується без безпосередньої участі викладача, але за його завданням, при цьому студенти свідомо прагнуть досягти поставленої мети, вживаючи свої зусилля і виражаючи в тій чи іншій формі результат розумових або фізичних (або тих і інших разом) дій. У самостійній роботі із « БЖД та охорони праці у хореографії» застосовуються різні види, за допомогою яких студенти самостійно здобувають знання, вміння і навички.

Самостійна робота студентів з «БЖД та охорони праці у хореографії» включає вивчення основних питань теорії безпеки життєдіяльності людини та охорони праці хореографа з навчальної, методичної, довідкової, наукової літератури в позааудиторний час.

VII. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента полягає в послідовному та цілеспрямованому здійсненні навчального процесу на засадах прозорості, доступності, наукової обґрунтованості, методичної доцільності та відповідальності учасників освітнього процесу.

Вивчення дисципліни передбачає постійну роботу студентів на кожному занятті. Середовище під час проведення лекційних та практичних робіт є творчим, дружнім, відкритим для конструктивної критики та дискусії. Студенти не повинні спізнюватися на заняття. Усі студенти перед початком практичних робіт (на першій парі) проходять інструктаж з техніки безпеки. Перед початком заняття студенти повинні вимкнути звук засобів зв'язку (мобільний телефон, смарт-годинник тощо). За активність на лекціях можна отримати додаткові бонусні бали (1 бал за лекційне заняття, таким чином можна отримати 10 балів).

Студенти повинні здійснювати попередню підготовку до практичних занять згідно з переліком рекомендованих джерел. До початку курсу необхідно встановити на мобільні пристрої або ноутбуки застосунки Microsoft Office 365 (Teams, Forms, One Note) для проходження тестування та роботи з доступними матеріалами курсу. Вхід для активації облікового запису відбувається через корпоративну пошту з доменом – @vnu.edu.ua. Корпоративна пошта з паролем видається методистом деканату медичного факультету.

Оцінювання здобувачів освіти здійснюється відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів Волинського національного університету імені Лесі Українки (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/Polozh_pro_otzin_%D0%A0%D0%B5%D0%B4_%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%9C%D0%95%D0%94.pdf).

Здобувач має отримати оцінку на кожному практичному занятті (тривалість заняття – 2 академічні години (1 пара)). У разі пропуску практичного заняття здобувач освіти зобов'язаний його відпрацювати у повному обсязі на консультаціях за графіком відпрацювання практичних занять, але не пізніше останнього тижня у відповідному семестрі.

Відвідування занять здобувачами є обов'язковим та дає можливість отримати задекларовані ОПП ХОРЕОГРАФІЯ загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконати завдання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, карантин, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету) або може бути відпрацьоване на консультаціях відповідно до встановленого порядку.

Форма підсумкового контролю з дисципліни – залік. Максимальна кількість

балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність при вивченні ОК становить 100 балів. Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 60 балів. Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих здобувачем освіти оцінок під час вивчення дисципліни впродовж семестру.

Залік виставляється за результатами поточної роботи здобувача за умови, що здобувач виконав ті види навчальної роботи, які визначено цим силабусом. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач набрав менше, ніж 60 бали, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

У разі наявності документа, що засвідчує навчання на сертифікованих курсах, онлайн-курсах, які дотичні до тем дисципліни, можливе зарахування певної кількості годин (за попереднім погодженням з викладачем), відповідно до Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки.

Рекомендовані платформи для проходження навчання у неформальній освіті: Центр Громадського здоров'я МОЗ України <https://portal.phc.org.ua/en/> Prometheus + <https://prometheus.org.ua/> Всеосвіта <https://vseosvita.ua/webinar> UNICEF Ukraine <https://www.unicef.org/ukraine/>

У разі переходу на дистанційну форму навчання викладання курсу відбувається в команді освітнього середовища Microsoft Office 365 відповідно до Положення про дистанційне навчання та додаткових розпоряджень ректорату.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачу необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально); не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць та ін. необхідно вказувати посилання на першоджерело.

На практичних заняттях під час усного опитування, під час написання підсумкової контрольної роботи та під час підсумкового оцінювання студентам дозволяється користуватися методичними рекомендаціями, санітарним регламентом тощо. Списування під час поточного контролю, підсумкових контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використання мобільних девайсів). Використання гаджетів та персональних комп'ютерів передбачено під час дистанційного навчання та проходження online тестування.

Викладач і здобувач освіти мають дотримуватись ст. 42 Закону України «Про

освіту». Усі здобувачі освіти повинні ознайомитись із основними положеннями Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки та Ініціативою академічної доброчесності та якості освіти – Academic IQ.

**Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів,
де формою контролю є залік**

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
170–200	Зараховано
150–169	
140–149	
130–139	
122–129	
1–121	Незараховано (необхідне перескладання)

Питання для підготовки до заліку

Модуль 1.

1. Абіотичні небезпеки: землетруси, повені, зсуви, селеві потоки, бурі, урагани, снігові заноси, пожежі лісів, торфу, полів і населених пунктів.
2. Агресія, спрямована на себе.
3. Алкоголізм, проблема підліткового алкоголізму в Україні та світі.
4. Біотичні небезпеки: отруйні представники флори та фауни.
5. Взаємозв'язок між станом біосфери та здоров'ям людини.
6. Види психічного впливу на людину і захист від них.
7. Дотримання режиму роботи та відпочинку.
8. Екологічні небезпеки: хімічне забруднення атмосфери та гідросфери.
9. Екологія міст.
10. Життєдіяльність людини, принципи і проблеми її забезпечення.
11. Загальний і груповий ризик.
12. Загальні відомості про природні небезпеки, їх види та класифікації.
13. Загальні поняття про соціальні небезпеки, їх види та класифікації.
14. Загальні поняття про техногенні небезпеки, їх види та класифікації.
15. Загальні принципи здорового харчування.
16. Загальнокримінальні злочини.
17. Здоровий спосіб життя – необхідна умова безпеки життєдіяльності.
18. Здоровий спосіб життя і його складові.
19. Категорії серйозності і рівні ймовірності небезпеки.

20. Концепція прийняттого ризику.
21. Людський фактор безпеки життєдіяльності.
22. Насильство над дітьми.
23. Небезпеки та їх класифікація.
24. Небезпеки, пов'язані із аваріями на системах життєзабезпечення та очисних спорудах.
25. Небезпеки, пов'язані із транспортними аваріями, пожежами, вибухами, аваріями з викидом сильнодіючих отруйних і радіоактивних речовин, раптовим руйнуванням будівель та споруд, гідродинамічними аваріями.
26. Небезпечні та особливо небезпечні захворювання людини.
27. Необхідність занять спортом та фізичною культурою.
28. Об'єкт, предмет, мета і завдання безпеки життєдіяльності.
29. Особливо небезпечні хвороби тварин і рослин.
30. Особливості перебігу інфекційних захворювань у дітей та осіб похилого віку.
31. Паразитарні інвазії.
32. Поняття безпеки та безпеки.
33. Поняття про життєдіяльність.
34. Поняття про небезпечний техногенний об'єкт, аварію і катастрофу.
35. Поняття про одночасну дію несприятливих чинників навколишнього середовища.
36. Поняття про організовану злочинність.
37. Поняття ризику.
38. Постійні і випадкові безпеки.
39. Правові аспекти захисту та самозахисту від соціально небезпечних дій.
40. Правові основи безпеки життєдіяльності.
41. Принципи забезпечення життєдіяльності людини.
42. Проблема опустелювання.
43. Проблеми життєдіяльності, які виникають в нормальних умовах середовища проживання і при надзвичайних ситуаціях.
44. Проігнорований, прийнятий, гранично допустимий і надмірний ризик.
45. Профілактичне щеплення -- його роль у формуванні індивідуального та колективного імунітету.
46. Психологічні основи забезпечення безпеки людини. Фактори зниження життєдіяльності.
47. Сексуальні насильства.
48. Соціальні безпеки, пов'язані з вживанням та розповсюдженням психоактивних та наркотичних речовин.
49. Соціальні безпеки, пов'язані з поширенням захворювань, що передаються статевим шляхом.
50. Соціальні та демографічні характеристики формування здорового способу життя.
51. Способи запобігання психологічним стресам.
52. Фізіологічні фактори забезпечення безпеки людини.
53. Шляхи підвищення життєдіяльності і особистої безпеки людини.

Модуль 2.

1. Невиробничий травматизм.
2. Професійна захворюваність.
3. Основні принципи державної політики в галузі охорони праці.
4. Законодавчі акти, що встановлюють і регламентують основні положення з охорони праці в Україні. Питання охорони праці в Конституції України.
5. Закон України «Про охорону праці», Кодекс законів про працю та інші законодавчі акти.
6. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.
7. Права працівників при укладанні трудового договору щодо охорони праці.
8. Обов'язки роботодавця (керівника) щодо створення безпечних і нешкідливих умов праці.
9. Обов'язки працівника за трудовим договором
10. Особливості охорони праці жінок, неповнолітніх та інвалідів.
11. Відповідальність за порушення вимог щодо охорони праці.
12. Система управління охороною праці на виробництві
13. Навчання та інструктажі з питань охорони праці.
14. Державний нагляд та громадський контроль за охороною праці.
15. Фінансування охорони праці на підприємстві
16. Застосування матеріальних і моральних стимулів охорони праці.
17. Відшкодування громадянам збитків, завданих порушенням умов праці.
18. Основні групи причин нещасних випадків та професійних захворювань
19. Розслідування та облік нещасних випадків.
20. Атестація робочих місць.
21. Фізична та розумова діяльність людини.
22. Поняття про гігієну праці та її основні завдання.
23. Зміст поняття «виробнича санітарія».
24. Робоче місце та робоча зона та санітарно-гігієнічні вимоги до них.
25. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих факторів та їх характеристика.
26. Вплив мікроклімату на організм людини.
27. Параметри, якими характеризується мікроклімат.
28. Принципи регулювання мікроклімату.
29. Оптимальні, допустимі та граничні норми показників мікроклімату. Заходи та засоби, за допомогою яких здійснюється нормалізація параметрів мікроклімату.
30. Вплив пилу на організм людини.
31. Захист тіла людини від перегрівання та переохолодження.
32. Вентиляція виробничих приміщень. Методи визначення повітрообігу у виробничому приміщенні. 4
33. Основні вимоги до виробничого освітлення.
34. Виробниче освітлення та його види. Нормування природного освітлення.
35. Електромагнітне випромінювання, його види, засоби захисту.
36. Іонізуюче випромінювання та його вплив на організм людини.

37. Захист від дії іонізуючого випромінювання.
38. Шум та його вплив на організм людини, нормування шуму.
39. Заходи та засоби захисту від шуму
40. Інфра- та ультразвук, їх вплив на організм людини, нормування та заходи та засоби боротьби з ним. Вібрація та її вплив на організм людини. Явище резонансу.
41. Заходи та засоби захисту від вібрації та шуму.
42. Сигнальні пристрої та знаки безпеки.
43. Поняття про електробезпеку. Основні причини небезпечних випадків за впливу електроструму. Електротравма. Класифікація електротравм.
44. Електричний удар та його характеристика за ступенем дії.
45. Надання першої допомоги при електроударі.
46. Фактори, що впливають на дію електричного струму на людину.
47. Класифікація приміщень за рівнем електробезпеки.
48. Засоби електробезпеки. Заземлення, занулення, захисне відключення, захисне розділення мереж. Ізолюючі, огорожувальні та запобіжні електрозахисні засоби.
49. Статична електрика та захист від неї. Атмосферна електрика та захист від неї.
50. Вимоги безпеки до комп'ютерів та устаткування.
51. Поняття про пожежу. Основні причини пожеж. Негативні наслідки пожеж. Обставини, які сприяють виникненню та розповсюдженню пожеж. Горіння та його характеристика. Різновиди горіння.
52. Категорії виробництва за вибухопожежною характеристикою.
53. Пожежна безпека та пожежна профілактика.
54. Система попередження пожеж
55. Автоматична пожежна сигналізація. Засоби пожежегасіння.
56. Евакуація людей з приміщень. Порядок надання першої допомоги при утопленні.
57. Дії при наданні допомоги потерпілому від дії електричного струму.
58. Дії при наданні допомоги потерпілому від теплового удару.
59. Дії при наданні допомоги при кровотечах.
60. Дії при наданні допомоги при переломах.
61. Дії при наданні допомоги при обмороженні.
62. Дії при наданні допомоги при отруєнні.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

7.1. Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. ДСТУ 2272-2006 „Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”.
2. Конституція України. Основний закон. – К., 1996.
3. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. - 125 с.
4. Про адміністративні порушення: Закон України. – К., 1993.
5. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27.
6. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
7. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
8. Про охорону праці: Закон України. – К., 1992.
9. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.
10. Про цивільну оборону України: Закон України від 3 лютого 1993 р. – К., 1993.
11. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – К., 1998.
12. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
13. Про пожежну безпеку: Закон України. – К., 1993.

9.2. Основна література

14. Безпека життєдіяльності (забезпечення соціальної, техногенної та природної безпеки: Навч. посібник/ В.В. Бегун, І.М. Науменко - К.: , 2004. – 328с.
15. Березуцький В.В., Васьковець Л.А., Вершиніна Н.П. та ін. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / За ред.. проф. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 348 с.
16. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I–IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: “Новий Світ”, 2002. – 328 с.
17. Касьянов М.А., Ревенко Ю.П., Медяник В.О., Арнаут І.М., Друзь О.М., Тищенко Ю.А. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 284 с.
18. Концепція освіти з напрямку "Безпека життя і діяльності людини" / В.О. Кузнецов, В.В. Мухін, О.Ю. Буров та ін. // Інформаційний вісник. Вища освіта. – К.: Вид-во наук.-метод. центру вищої освіти МОНУ, 2001. – № 6. – С. 6–17.
19. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – 208 с.
20. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навч.посібник. Миколаїв: НУК, 2005. – ч.1. Соціальна, техногенна і природна безпека. – 136 с.

21. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008, - 158 с.
22. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О., Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2009.- 264 с.
23. Васильчук М. В. Основи охорони праці/ – К. : Просвіта, 1997. /
24. М. В. Васильчук, Л. Е. Вінокурова, М. Я. Тесленко. 17. Жидецький В. Ц. Основи охорони праці/ – Львів : Афіша, 2002. / В. Ц. Жидецький.
25. Катренко Л. А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: навчальний посібник/ – Суми: Університетська книга, 2001/ Л. А. Катренко, І. П. Пістун. 19.
26. Керб Л. П. Основи охорони праці. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни/ – К., 2001. / Л. П. Керб. Основи охорони праці/ – К.: Основа, 2000./М. П. уцпчик, М. П.
27. Гандзюк, І. Ф. Степанець та ін. Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. – К., 2008. – 286с.
28. Скобло Ю.С., Соколовська Т.Б., Мазоренко Д.І., Тіщенко Л.М., Троянов М.М. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – Київ: Кондор, 2003. – 424с.
29. Черняков О.Г., Кочін І.В., Сидоренко П.І., Букін В.Є, Костенецький М.І. Медицина катастроф. Навч. посібник. К.: "Здоров'я". 2001, - 348 с.
30. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. – Львів: Видавництво "Бескид Біт", 2005. – 304 с.
31. Яремко З.М. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавничий центр ЛНУ ім. Ів. Франка, 2005.- 301 с.

7.3. Додаткова література

32. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие. – К. НТУУ КПИ, 2009, -363с.
33. Безопасность жизнедеятельности: Учебник / Под ред. проф. Э.А. Арустамова. – 2-е изд. перераб. и доп. – М.: Изд. дом "Дашков и К", 2000. – 678 с.
34. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / О.С. Баб'як, О.М. Сітенко, І.В. Ківва та ін. – Х.: Ранок, 2000. – 304 с.
35. Заплатинський В. М. Полімовний тлумачний словник з безпеки. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 120 с. ISBN 978-911-01-0002-1
36. Заплатинський В., Матис Й. Безопасность в эру глобализации. Монография. – ЦУЛ, 2010.- 142.
37. Іванова І.В., Заплатинський В.М., Гвозд'їй С.П. "Безпека життєдіяльності" навчально-контролюючі тести. – Київ: "Саміт-книга", 2005. – 148 с.
38. Импульсная техника пожаротушения и многоплановой защиты. Изд.3-е, с изм. и доп./ Сост. В.Д.Захматов, А.С. Кожемякин. – Черкассы: ЧГТУ, 2002. – 31 с.
39. Кулалаєва Н.В., Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д., Ручні та пересувні засоби

- пожежогашіння: основні типи, будова та безпечне використання. Навчальний посібник. Київ, 2011. – 189 с.
40. Кулешов Н.І., Уваров Ю.В., Олейник Є.Л., Пустомельник В.П., Єгурнов Ф.І. Пожежна безпека будівель та споруд. – Харків, 2004. – 271 с.
 41. Літвак С. М., Михайлюк В. О. Безпека життєдіяльності. Навч. посібник. Миколаїв. - ТОВ “Компанія ВІД”. – 2001. – 230 с.
 42. Надзвичайні ситуації. Основи законодавства України. – К., 1998. – 544 с.
 43. Основи соціоекології: Навч. посіб. / Г.О. Бачинський, Н.В. Бернада, В.Д. Бондаренко та ін.; За ред. Г. О. Бачинського. – К.: Вища шк., 1995. – 238 с.
 44. Павленко А. Р. Компьютер и здоровье. Решение проблемы. 3-е изд., перераб. и доп. – К.: "Основа", 1998. – 152 с.
 45. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. – Суми: Університет. книга, 1999. – 301 с.
 46. Правила пожежної безпеки в Україні, затверджені наказом МНС України 19.10.2004 року № 126
 47. Смоляр В. І. Фізіологія та гігієна харчування. Підручник для студентів. – К.: "Здоров'я", 2000. – 335 с.
 48. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.
 49. Ярошевська В.М., Ярошевський М.М., Москальов І.В. Безпека життєдіяльності. – К.: НМЦ, 1997. – 292 с.

7.4. Internet-джерела

50. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
51. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
52. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
53. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
54. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи <http://www.mns.gov.ua/>.
55. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
56. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
57. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
58. Новини про поточні події у світі, в т. ч. про надзвичайні ситуації <http://www.100top.ru/news/> (російською мовою).
59. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
60. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>.
61. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
62. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.

63. <http://www.dnopr.kiev.ua> - Офіційний сайт Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду (Держгірпромнагляду).
64. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
65. <http://www.iasis.ru> - Официальный сайт Межпарламентской Ассамблеи государств–участников Содружества Независимых Государств (МПА СНГ).
66. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
67. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
68. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
69. <http://www.budinfo.com.ua> - Портал «Украина строительная: строительные компании Украины, строительные стандарты: ДБН ГОСТ ДСТУ».